

ŠPECIFIKÁCIA

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2024/1143 o zemepisných označeniach vína, liehovín a poľnohospodárskych výrobkov, ako aj o zaručených tradičných špecialitách a nepovinných výrazoch kvality pre poľnohospodárske výrobky (čl. 49 ods. 1)

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“

CHZO (-) CHOP (X)

1. Názov

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“

2. Opis

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ je prírodná minerálna voda sytená alebo jemne sytená, vysoko mineralizovaná, hydrogénuhličitanová, sodná, uhličitá, slaná s výraznou minerálnou príchuťou kvôli vysokému obsahu sodíka a hydrogénuhličitanov, s nasledujúcim zložením:

Katióny	mg/l	Anióny	mg/l
Ca ²⁺	469,00	SO ₄ ²⁻	155,00
Na ⁺	242,00	NO ₃ ⁻	< 1,00
Mg ²⁺	173,00	NO ₂ ⁻	< 0,01
K ⁺	36,50	Cl ⁻	106,00
NH ₄ ⁺	0,96	HCO ₃ ⁻	2 635,00

Uvedené hodnoty sú premenné (± 15 %) v závislosti od pôdnych a klimatických podmienok.

Mikrobiologicko-biologické a rádiologické zloženie je v súlade s príslušnými normami a prípustnými limitmi pre tento druh prírodnej minerálnej vody. Prírodná minerálna voda „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ spĺňa legislatívne požiadavky.

3. Zemepisná oblasť

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ pramení v obci Lipovce v okrese Prešov v severovýchodnej časti Slovenska.

4. Dôkaz o pôvode

Identifikácia výrobku je zabezpečená uvedením názvu „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ a názvu a adresy plniarne. Garancia pôvodu minerálnej vody z chráneného územia je daná zemepisnou príslušnosťou plniarne závod Salvator Lipovce, Lipovce 1, 082 36 Lipovce.

Analýzy prírodného minerálneho zdroja sú zaznamenávané v dokumentácii spoločnosti Minerálne vody, a. s., Slovenská 9, 081 86 Prešov, závod Salvator Lipovce, Lipovce 1, 082 36 Lipovce.

5. Spôsob získavania výrobku

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ je do výrobnjej prevádzky privádzaná kontinuálne pomocou čerpacej techniky cez rozvodné potrubia. „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ sa upravuje odstraňovaním zlúčenín železa a síry povolenou oxidačnou technológiou vzduchom obohateným ozónom s následnou filtráciou a reintrodukciiou oxidu uhličitého a plní sa do fliaš.

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ sa plní do hygienicky bezchybného spotrebiteľského balenia technologickým postupom, ktorý vylučuje akúkoľvek kontamináciu cudzorodými prvkami alebo látkami, pretože ide o uzavretý okruh medzi odberným miestom vody a jej plnením do spotrebiteľského balenia.

6. Súvislosť

Príčinná súvislosť vychádza z pôdných a klimatických podmienok vymedzenej zemepisnej oblasti.

Špecifickosť zemepisnej oblasti

Podložie vymedzenej zemepisnej oblasti je bohaté na horniny, ako sú pieskovce, slieňovce a ílovité horniny, ktoré obsahujú množstvo minerálov (vápnik, sodík, horčík a hydrogénuhličitan). Tieto

horniny pôsobia ako filtračný systém, ktorý zadržiava nečistoty a zároveň obohacuje vodu o cenné minerály. Voda preniká do hlbších vrstiev zrážkami a podzemnými prúdmi, prechádza cez tieto horninové štruktúry a vďaka pomalému prúdeniu absorbuje minerály podzemných vrstiev hornín.

Oblasť sa vyznačuje miernym až chladnejším podnebí s vyššou vlhkosťou a častými zrážkami. Priemerné zimné teploty sa pohybujú okolo $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$, zatiaľ čo letné teploty môžu vystúpiť na 20 až 21 $^{\circ}\text{C}$, no vo vyšších nadmorských výškach zostávajú nižšie. Teplotné podmienky ovplyvňujú rýchlosť týchto geochemických procesov. V chladnejších podmienkach prebiehajú chemické reakcie pomalšie, čo umožňuje vode absorbovať viac látok.

V oblasti Lipoviec došlo v minulosti k vulkanickej činnosti, ktorá zanechala podzemné zásoby oxidu uhličitého. Minerálna voda je preto prirodzene sytená oxidom uhličitým, čo jej dodáva jemné perlenie a špecifickú chuť. Prítomnosť oxidu uhličitého zároveň zvyšuje rozpustnosť minerálov vo vode, takže je bohatšia na minerálne látky.

Pre oblasť je typická vyššia vlhkosť vzduchu, čo je priaznivé pre prírodné prostredie a podporuje bohatú flóru a faunu regiónu. Tento faktor má vplyv na kvalitu a stabilitu podzemných prameňov.

Špecifickosť výrobku

„Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ je bohatá na minerály, obsahuje veľké množstvo vápnika, horčíka, sodíka a ďalších minerálov. Je prirodzene sytená oxidom uhličitým, čo jej dáva jemné perlenie, odlišné od sytenia umelo pridaným oxidom uhličitým.

Vďaka minerálnemu zloženiu a prirodzenej sytenosti má „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ špecifickú chuť, je jemná bez výraznej slanosti alebo síranovej chuti.

Príčinná súvislosť

Vymedzené územie je bohaté na sedimentárne horniny, predovšetkým vápence a dolomity, ktoré obsahujú veľké množstvo vápnika, sodíka a horčíka. Klimatické podmienky určujú prietok a obnovu podzemných vôd, pričom zrážky prispievajú k zásobám vody a pomáhajú jej prenikať hlbšie do zeme, kde absorbuje minerály. Oxid uhličitý v tejto oblasti hrá kľúčovú úlohu v procese obohacovania vody minerálmi a jej výslednou vysokou mineralizáciou.

Lipovce sa nachádzajú v prostredí, ktoré je relatívne málo ovplyvnené ľudskou činnosťou. To znamená, že pramene v tejto oblasti zostávajú prirodzene čisté. Oblasť má špecifickú mikroklimu, ktorá podporuje stabilitu podzemných prameňov. Nízka priemyselná aktivita a bohaté lesy prispievajú k tomu, že voda zostáva nepoškodená a bohatá na prírodné minerály bez potreby umelých prísad.

Minerálne vody v Lipovciach boli známe už v dávnej minulosti. Podľa nedoloženej tradície ich využívali mnísi templári, ktorí boli, vraj, majiteľmi či obyvateľmi hradu týčiaceho sa na jednom z vrcholov pohoria Braniska. Koncom prvej polovice 18. storočia M. Bel prvý spomína tieto pramene vo svojom rukopise opisu Šarišskej stolice.

V prvej polovici 19. storočia sa Lipovce stávajú významným kúpeľným strediskom, v ktorom sa zhromažďujú šľachtické rodiny z celého prešovského regiónu. Pri kúpeľnej liečbe sa využívali aj pitné kúry. Gróf Szakmáry dáva týmto vodám názov Salvator (salvátor – spasiteľ) a už začiatkom 19. storočia začal minerálnu vodu plniť do fľašiek a expedovať do obchodnej siete (príloha č. 1). „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ patrí medzi najstaršie balené minerálne vody na Slovensku. Význam tohto prameňa podčiarkuje aj skutočnosť, že už v roku 1880 dostal od uhorskej vlády vymedzené ochranné pásma (prílohy č. 2, 3). Oblíbenosť znamenitej minerálnej vody očividne stúpala a vďaka dlhoročnej tradícii a optimálnemu zloženiu je i dnes žiadanou a obľúbenou na slovenskom i zahraničnom trhu.

V celej zemepisne definovanej oblasti výskytu prírodnej minerálnej vody boli vytýčené ochranné pásma, ktorých účelom je chrániť túto žriedlovú oblasť pred akýmkoľvek poškodením hospodárskou, poľnohospodárskou a inou činnosťou, ktorá by mohla narušiť doterajší stav, výdatnosť, výnimočné chemické zloženie a zdravotnú bezchybnosť týchto vôd, v záujme zachovania kvalitatívnych a kvantitatívnych hodnôt a racionálneho využívania.

„Lipovská minerálna voda Salvator“ bola predmetom ochrany aj na základe bilaterálnych dohôd: zmluvou medzi Československou socialistickou republikou a Švajčiarskou konfederáciou o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných zemepisných označení z 19. januára 1976, dohodou medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Portugalskej republiky o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných zemepisných a obdobných označení z 18. mája 1987 a zmluvou medzi Československou socialistickou republikou a Rakúskou republikou o ochrane údajov o pôvode, označení pôvodu a iných označení poľnohospodárskych a priemyselných výrobkov odkazujúcich na pôvod z 20. januára 1981 (príloha č. 4).

Názov „Lipovská minerálna voda Salvator“ bol chránený ako označenie pôvodu aj na vnútroštátnej úrovni (zákon č. 159/1973 Zb. o ochrane označení pôvodu výrobkov) od 22. 12. 1979 (príloha č. 5).

Plnenie minerálnej vody v priebehu rokov pretrvalo a je stále aktuálne, čo preukazujú zmienky v tlači (napr. Prešovské noviny, denník Smena), v kronike spoločnosti Východoslovenské žriedla, národný podnik Prešov, a prezentácie na rôznych podujatiach a výstavách (prílohy č. 6, 7 a 8).

7. Kontrolný orgán

Kontrolu dodržiavania a overovania špecifikácie „Lipovská minerálna voda Salvator“/„Salvator“ vykonáva

Názov: Štátna veterinárna a potravinová správa SR

Adresa: Botanická 17
842 13 Bratislava
Slovenská republika

Tel. +421/2/602 57 427

+421/2/602 57 408

Fax: +421/2/654 20 745

E-mail: buchlerova@svps.sk
sekretariat-UR@svps.sk

8. Vnútroštátne požiadavky
